בס"ד

נחל קדומים

לדגלת נועם תורה וחסידות
מגדר היוצא מעדן

יו"ל ע"י התאחדות האברכים
"אדנים לתורה" דחסידי זוטשקא

פר' תזו"מ תש"פ • גליון מ"ו

נחל קדומים

דברות קודש ממעיין נובע, כ"ק מרנן רבוה"ק זי"ע

אופן יצירת האדם תלויה בלימודו

אשה כי תזריע כו' (ויקרא י"ב, ב') פרש"י, א"ר שמלאי, כשם שיצירתו של אדם אחר כל בהמה חיה ועוף במעשה בראשית, כך תורתו נתפרשה אחר תורת בהמה חיה ועוף. ויש לדייק, מאי נפקא מיניה מהי תורתו שנתפרשה, ואיזה דרך עבודה היא. ואפשר לומר, דהנה בגמרא איתא (סנהדרין לח ע"א), מפני מה נברא אדם בע"ש שלא יהיו אומרים וכו'. ד"א שאם תזוח דעתו עליו אומרים לו יתוש קדמך במעשה בראשית. ד"א, כדי שיכנס לסעודה מיד, משל למלך וכו'. פרש"י שם, כדי שיהיה הכל מוכן לפניו. ומרהיטא דלישנא דגמ' משמע דחד תנא אמר לכולהו טעמי. ובאמת לפי הנראה השני טעמים האחרונים הנ"ל הם מנוגדים ולא קרב זה אל זה, כי טעם הראשון שאם תזוח, הוא לגריעותא, וטעם הב' כדי שיכנס וכו' הוא לשבח. אפשר לומר דזהו ממש דברי ר' שמלאי בכאן ע"פ מאי דאיתא (ב"ר א' ד') "בראשית" בשביל ישראל שנקראו ראשית ובשביל התורה שנקראת ראשית. נמצא דכל בריאת שמים וארץ וכל אשר בהם הוי בשביל ישראל ובשביל התורה, היינו שישראל ילמדו התורה לשמה, והוא סם חיים וכל הלומד תורה לשמה זוכה לדברים הרבה, ולא עוד אלא שכל העולם כולו כדאי לו וכו' (אבות ו' א'). ואם ח"ו לומד שלא לשמה הוא ח"ו סם מות, ונוח לו שלא נברא ושנהפכה שליתו על פניו. נמצא שכל היצירה והבריאה תלויים בהתורה ובאופן לימוד התורה הקדושה: אם לטוב, היה כל הבריאה בשביל זה, ואם ח"ו להיפך, הוא גם חסרון בבריאה כנ"ל.

וזהו שדרש ר' שמלאי: כשם שיצירתו של אדם אחר כל בהמה חיה ועוף, כך תורתו נתפרשה, **היינו שתלוי בלימוד התורה שג"כ נתפרשה אחר חיה ועוף**, להטעמים עצמם שהם ביצירה. שאם ח"ו תזוח דעתו עליו, פירוש לשום גיאות שהוא שלא לשמה, אומרים לו יתוש קדמך, דהיינו נוח לו שלא נברא. ואם לומד לשמה באמת הכל מוכן לפניו, כי כל העולם כולו כדאי לו ולא נברא אלא לצוות לזה. והבן.

(רביה"ק ר' מאיר מפרמישלאן זי"ע)

להאיר נשמות ישראל

והזרתם את בני ישראל מטומאתם וגו' (ויקרא טו, לא). פירוש, זה קאי על צדיקי הדור, והזרתם מלשון 'והמשכילים יזהירו' (דניאל יב, ג), היינו שהצדיק צריך לטהר ולהזהיר ולצחצח את נשמת עם בני ישראל הנוסעים אליו, בכדי שיחזרו בתשובה שלימה.

(רביה"ק ר' מרדכי מנדבורנא זי"ע)

חפץ ה' בעבודת שוכני בתי חומר

אשה כי תזריע וילדה זכר וגו' (ויקרא יב, ב). כשיורדת נשמה לעולם הזה, שזהו התכלית הכי גבוהה ונעלה, מיד היא פוגשת את הטומאה שבעת ימים, כנגד שבעת ימי הבנין. כי על האדם לדעת שאין חפץ להשי"ת בעבודה של מלאכים בעוה"ז, כי מלאכים ושרפים יש לו מספיק בשמי רום, וכאן הוריד ד' את הנשמה בתוך עולם מגושם מלא טומאה, כדי שדוקא בתוך עולם מלא הסתר וטומאה נהי' אנחנו נבדלים וניכרים בקדושתינו. כי השי"ת רוצה בעבודה של בני אדם, המתאמצים לקדש שמו ית' בתוך כל החולשות והקשיים של העולם הזה.

ותיכף ומיד בגמר הטומאה, "**וביום השמיני**", צריך להתחיל בעבודת השי"ת במסירות נפש ולשפוך את דמו לשמו ית'. כי זהו תכלית הבריאה להתנתק מן הטומאה הממלאת את גשמיות הבריאה, ולהתחיל בעבודת השי"ת במסירות נפש.

וזאת צריך כל אחד להבין, ולא ירע לבבו בהביטו אל זה, האיך נפל לעולם מלא טומאה כ"כ. רק יתבונן ויבין שאין הטומאה מתנגדת לעבודת השי"ת, רק אדרבה זהו גופא עבודת השי"ת, להתאמץ בתוך ההסתר של טומאת עולם הזה, ולגלות כאן את הקדושה. אמנם אמר הכתוב "**וביום השמיני ימול בשר ערלתו**". שאע"פ שפגש כאן את טומאת עולם הזה, צריך הוא לדעת שתפקידו למול את ערלתו, להזדכך ולהטהר, ולהפרד מן הגשמיות העכורה. כי מצות מילה מורה לנו שאע"פ שנברא האדם בטבעים קשים, יש ביכולתו להפרד מהם ולתקן את מדותיו ולהעלותם מעלה מעלה, (ע"ד מ"ש הרמב"ם במו"נ ח"ג פמ"ט). וממילא לא יפול לב האדם בקרבו, כי אם מן השמים ניתנה לאדם עבודה כזאת, בודאי מסוגל הוא לכך. ויתחזק לגלות את הכוחות הגנוזים בנפשו, ולהוציאם מן הכח אל הפועל, לעשות רצון קונו וצורו.

(כ"ק רבינו הנחל יצחק זי"ע)

כפרת המספר לשוה"ר והשומע

וצוה הכהן ולקח למטהר שני צפרים חיות טהורות ועץ ארז ושני תולעת ואיזוב (ויקרא יד, ד). ופירש"י שכיון שהנגעים באים על לשוה"ר שהוא מעשה פטפוטי דברים **לפיכך הוזקקו לטהרתו צפרים שמפטפטין תמיד בצפצוף קול**. והנה יש לרמז בזה שהוצרכו שנים ולא סגי בחד ציפור. דהנה בודאי במעשה סיפור לישנא בישא יש שני בנ"א הנצרכים כפרה על עוונם, הן המספר והן השומע. דכל מעשה סיפור לשוה"ר הוא רק באופן כזה שיש מספר ושומע. ושניהם עוון חמור חטאו וצריכים כפרה. ובר מן דין שכ"א חוטא לעצמו הרי כ"א מכשיל את חבירו, כי המספר לא היה חוטא אם לאו ששומע השומע, והשומע לא היה חוטא אם לא שמספר המספר. ולכך הוצרך להביא שני ציפרים להורות על התשובה הנצרכת לשניהם.

(כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע)

חלוקי הנחל

פלאות התורה מאוצרותיו של
הגה"ח ר' זרח רוזנטל שליט"א

"איום ונורא הוא ממנו"

תוקף קדושת גוף ישראל הנלמד מפרשתנו

חביבות שיירי מצה ומרור

והשתא נביא את החידוש המופלא בתוס' בשבת (פ"ז ע"ב ד"ה אתחומין) שלשיטת רבא במרה לא נצטוו אז על איסור הוצאה מרשות לרשות ולא על איסור תחומין! הרי שהשבת שקיבלנו במרה הוצרכו לשמור כל המלאכות, חוץ מתחומין והוצאה מרשות לרשות, שעל זה נצטוו רק אחרי כמה שבועות! ולכאורה צריך להבין מה הענין הזה שדוקא בזה לא נצטוו.

ובספר מדרש משה (לנכד האדמור הזקן מקאצק זי"ע) מביא הסבר נפלא ע"פ רש"י (שמות יב-לד) עה"פ שבני יצאו ממצרים כאשר "**משארותם צרורות בשמלותם על שכמם**", שחוץ מאותו בצק שנאפה בדרך טרם יחמץ, הוציאו ג"כ שיירי מצה ומרור שאכלו בליל פסח עם הקרבן פסח. ואע"פ שלכל אחד היה כמות עצומה של בהמות לשאת משאם, אבל מחמת חיבוב המצוה נשאר "משארותם" שיירי המצה והמרור דוקא על שכמם!

ורש"י בפ' בשלח (טו-א) בד"ה "בחמשה עשר יום לחודש השני לצאתם מארץ מצרים" אומר "לפי שבו ביום כלתה החררה שהוציאו ממצרים והוצרכו למן". למדנו שאכלו משיירי הבצק [ולפי גירסת הרא"ם משיירי המצה] שישים ואחת סעודות! ששיירי המצה שהיה חפץ של מצוה - נכנס בו הברכה לאכול ממנו שישים ואחת סעודות.

וכן מובא בסידור **הגה"ק ר"י מעמדין**: "**נגלה לי מן השמים שזה טעם מנהג ישראל לאכול מצה בפסח שני בליל ט"ו אייר, כי אז כלתה שיירי המצה והמרור שהוציאו ממצרים**"! [וכן מובא בפיוט יוצר לשבת הגדול מרב יוסף בר שמואל - אחד הראשונים שהנס של השישים ואחת סעודות היה בשיירי המצה].

ולפי זה מסביר המדרש משה מדוע לא צוה הקב"ה במרה על איסור תחומין והוצאה מרשות לרשות, כיון שרצה הקב"ה **שיוכלו להמשיך בחביבות המצוה לישא אותם שיירי מצה ומרור על שכמם** בכל המסעות עד שהגיעו לאלוש במדבר סין ביום חמשה עשר באייר, שאז נגמר ס"א סעודות הנס. וכאשר התחיל לרדת המן נאמר מיד "**אל יצא איש ממקומו ביום השביעי**", וכפי שדורשת הגמ' בשבת (דף צ"ו) אל יוציא.

ומכאן רואים כמה היה חביב אצל הבורא אותם שיירי מצה ומרור שבנ"י חיבבוהו. עכת"ד. ובפשטות משום חביבות המצוות של המצה והמרור שאכלו בליל יצ"מ.

טהרת גוף ישראל והקלקול ע"י אכילת שרצים

והשתא נראה בס"ד איך שהדברים הנפלאים הנ"ל קשורים לפרשיות אלו:

מובא בויק"ר פ' מצורע (פי"ח פסקה ב') עה"פ "איש כי יהיה זב מבשרו" זה שאמר הכתוב בחבקוק א-ז "**איום ונורא הוא ממנו**

המשך בעמוד ב' <<<

חַדֵּשׁ עָלֵינוּ בְּיוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה אֶת הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לְטוֹבָה וְלִבְרָכָה. לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה. לִישׁוּעָה וּלְנֶחָמָה

חלוקי הנחל

המשך מעמוד א' ◄◄◄

משפט ושְׁאֵתוֹ יצא". והפשט הפשוט שכיון שהבורא הוא איום ונורא לכן יוצא ממנו משפטים שמטילין משא ואימה על הכל.

אבל השפ"א (תזו"מ תרנ"ג) מבאר העניין, איך מקשר המדרש את הפסוק איום ונורא הוא וכו' לפסוק בפרשתינו "**איש כי יהיה זב מבשרו**". ודבריו הק' מבארים את כל עניני הפרשות. וזתו"ד: הנה ברא הקב"ה בעולם דרגות בבריאה. למטה מכולם הוא יסוד **הדומם** שמעליו יסוד **הצומח** (האלנות והצמחים), למעלה מהם **החי** (הבעלי חיים), והגבוה מכולם הוא **המדבר** - האדם בעל נפש חיה שעבורו נברא הכל. ו**בתיקוני זוהר** ושערי קדושה לרח"ו וכן איתא בסנהדרין, שלכן הקדים הקב"ה את כל הבריאה לפני בריאת האדם, שאח"כ כשאמר הקב"ה "**נעשה אדם**" ביקש הקב"ה **שהאדם יכלל מכל חלקי הבריאה כולה**, הן מהמלאכים - שמהמלאך מיכאל קיבל כח מידת החסד, ומהמלאך גבריאל את כח מידת הגבורה. והן מהחי שמכל בעל חי קיבל את אותה כח חכמה ותבונה המיוחדת לאותו בעל חי. ולכן בעוד שכל נברא אחר יש לו קביעות במציאותו איך טבעו ומצבו, [בעל חי טמא לעולם לא יכול להיות טהור או להיפך, וכן אינו יכול לנהוג היפך מטבעו] משא"כ האדם שמקיף וכלול מכולם - יכול הוא להשתנות לפי בחירתו ורצונו!

והנה לבחינת '**מדבר**' **הפשוט** מספיק עבורו 'שבע מצוות בני נח', ובזה גדול המדבר מהחי. אבל כידוע מה**כוזרי** ומה**מהר"ל** שיש קומה ובחינה חמישית שזה '**נשמת ישראל**', שקיבל נשמה אלוקית חלק א' ממעל ומפנימיות העולמות, ומחובר הוא לתרי"ג מצוות שבהם הוא מחובר לבורא, וכל מהותו ומציאותו עליונה.

ובהגדה של פסח '**מעשה ידי יוצר**' **למהרש"ק** שכאשר חיו בני ישראל במצרים אזי חוץ מהשעבוד הגשמי נאמר בהם "**וירעו אותנו המצרים**" [ולא "וירעו לנו"] והביאור, שגרמו לבנ"י שנתקלקלו בדיעות רעות של ע"ז ומידות רעות וקשות. וכל זה נעשה מחמת שבנ"י במצרים הגם שלא שינו שמם לשונם ולבושם, אבל מ"מ שקצים ורמשים אכלו שם ר"ל. וכמובא במדרשים שלכן הביא על מצרים מכת צפרדע - כיון שהיו מכריחים לבנ"י שיביאו להם שקצים ורמשים לאכילתם. ואפילו היתה להם ר"ל תשוקה לאותם שרצים מאוסים, וכמו שנאמר "זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים" וכו', וזה גרם את קילקולם כמובא ברמב"ן שאכילת חלב ודם ובע"ח טמאים מולידים מידות קשות ורעות. וכן **באור החיים** הק' איתא שכיון שיש בשקצים קליפות טמאות, משפיעים הם לאוכליהם טומאה נוראה. וברמב"ם אומר שמשפיע ג"כ על הדיעות שמגיעים עי"ז לכפירה ולעבודה זרה ר"ל. עד שהגיעו ישראל למצב שכמעט שנעקר העיקר הגדול שנטע אברהם אבינו! כלשון הרמב"ם ז"ל.

ואיך תקנו כל זה, אומר המהרש"ק שלאחר זיכוך המכות וגדלות המוחין שקבלו בשבת הגדול כדברי הקדושת לוי, וכאשר אכלו בליל הסדר את הקרבן פסח שנעשה במס"נ ובמקום בית המקדש על הר הבית. ואח"כ כדברי החת"ס זכו בזמן האכילות הקדושות של המצה והמרור להיות עם הקב"ה כאשר הקב"ה נכנס בכל בית יהודי לפני מכת בכורות. וזכו בשעת האכילה לגילוי שכינה במורא גדול!

זיכוך גופי ישראל ע"י אכילות הקדושות

אזי למחרת כאשר יצאו ממצרים עשרים מליון איש כמובא בשיטמ"ק בב"ק, אזי למרות שהיו רגילים באכילות שרצים כנ"ל ויכלו לקחת מהם צידה לדרך, מ"מ "וגם '**צידה**' לא עשו להם" (מהדברים שצדים). והקב"ה זוכר זאת לנצח נצחים, וכמו שאו' ביד הנביא "**זכרתי לך חסד נעוריך אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה**". ולא רק שלא לקחו מהשרצים, אלא שיצאו ממצרים כאשר משארותם צרורות בשמלותם על שכמם". וכמבואר לעיל מרש"י שם ד"משארותם" לשון שיירים, והכונה על שיירי מצה ומרור.

ומביא המהרש"ק גמ' בב"מ דף ס"א, שרב חנינא שאל את רב הונא, שבכל התורה כתוב לגבי יצ"מ לשון יציאה "אשר הוצאתי מאר"מ", ורק לגבי פרשת איסור אכילת שרצים כתוב בתורה לשון שונה - "כי אני ה' **המעלה אתכם מארץ מצרים**" והסביר רב הונא שזה מלשון **מעליותא**, שיש "**מעלה**" בזה יותר משאר הדברים שהם זכר ליצ"מ, שהעלה והרים את בנ"י מטמטום והשפעות הרעות של השרצים. וביאר המהר"ל שבשאר הדברים שבהם מוזכר יצ"מ - כמו ציצית, שם קיבלו בנ"י בגד קדוש שהוא חיצוני מהגוף. אבל בפרשת איסור שרצים עוסק הקב"ה שיהיה תוספת מעלה בגופם עצמם, שיהיה שונה בתכלית מגוף של גוי.

המשך בעמוד ג' ◄◄◄

נחל איתן

טללי טוהר מתוך דא"ח של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

"ישפיל עצמו כאיזוב"

הנה מצינו בפרשתן ענין המלכת הקב"ה על בריאת העולם, דאמר רש"י ומביא דברי המדרש עה"פ בתהלים אחור וקדם צרתני וכו', דכמו שקדמה יצירת בהמה חיה ועוף שנבראו ביום החמישי לפני האדם שנברא ביום השישי, כך תורת בהמה חיה ועוף (פר' שמיני) קדמה לתורת האדם (פר' תזריע). ומפני מה, "**כדי שאם תזוח דעתו יאמרו לו יתוש קדמך**", ע"כ דברי המדרש. והנה זה לימוד גדול ביותר להסיר מליבנו כל קליפת גאוה ורהב, ופרשתן פר' נגעים שבאים על לשוה"ר שבאה נמי ע"י גסות הרוח. ולכך ביום טהרתו יביא עץ ארז ואזוב שאם הגביה עצמו כארז ישפיל עצמו כאזוב, ועל ענין זה לא יוכל אף אחד לומר זיכיתי ליבי דתיקון זה שייך לכל ישראל, ועל זה אמר הבעש"ט הק' דאין עצה ותבונה להנצל ממכמורת הגאווה אלא ע"י תפילה ותחנון להקב"ה שלא יבואנו רגל גאווה.

וזה שכאשר מתגאה אדם אומרים לו יתוש קדמך, הא דנקטו יתוש דווקא ולא בריה אחרת, הנה ידוע שהרבה מן הקליפות מקורם מרהב וגאוה, דעמלק בגמטריא רם, וטיטוס הרשע ששרף בית מקדשינו היה גם בשורש קליפת הגאוה וזחיחות הדעת, דאמרי' בגמ' (גיטין נו:) דטיטוס חירף וגידף כלפי מעלה והתגאה בכוחו ועמד עליו נחשול שבים לטובעו, אמר: כמדומה אני שאלוקיהם של אלו אין גבורתו אלא במים בא פרעה טבעו במים, בא סיסרא טבעו במים, ואף הוא עומד עלי לטובעני במים, אם גיבור הוא יעלה ליבשה ויעשה עמי מלחמה, יצתה בת קול ואמר: רשע בן רשע בנו של עשיו הרשע, בריה קלה יש לי בעולמי ויתוש שמה, עלה ליבשה ותעשה עמה מלחמה, ואמרי' אמאי קרו לה בריה קלה דמעלנא אית לה ומפקנא לית לה, עלה ליבשה, בא יתוש ונכנס לחוטמו וניקר במוחו שבע שנים, וכו' עי"ש.

והנה כדי לשבר קליפת טיטוס ורומי - מלשון רם, השתמש הקב"ה ביתוש דווקא **שיתוש יש לו את עניין האנוכיות והעצמיות ששורשה בגאווה**, דהיתוש מכניס ואינו מוציא, ומורה על העניין שרוצה לקבל ולא לתת. ולכך לקה ע"י יתוש דווקא שטבעו לקבל ולא להוציא. ומידה מגונה זאת הוא היפך מידת המלכות, שמלך דרכו לתת לזולתו וכדאמרי' בגמ' (נדרים כד.) לאו מלכא אנא דמהנינן לך ולא מהנית לי. ובכלב הוא ההיפך שתמיד רוצה לקבל ולא לתת לזולתו, דאמרי' (שם) לאו כלבא אנא דמהנינן לך ולא מהנית מני. כמו שפירשו ספה"ק שכלב ענינו הב-הב שתמיד רצונו לקבל. ולכך קרינן ליה ליתוש **בריה קלה** דהיינו בריה שפלה וקלה שרק מקבלת ואינה נותנת. ואמרי' בגמ' (חולין נח:) דיתוש אינו חי יותר מי"ב חודש ומקשי' דיש מין יתוש ששמו "**בקא**" ואמרי' דה"בקתא" מרדה על בעלה ה"בקא" שבע שנים, משום שאמרה לו, הראית אדם שמן שעלה מן הנהר ומצצת דמו ולא אמרת לי. וזה מורה על העניין הנ"ל שיתוש מרמז על הקליפה של העצמיות ואנוכיות לרצות ולקבל מזולתו ולא לתת, ובכך יתפרש מדוע כשאדם מתגאה וזחה דעתו אומרים לו יתוש קדמך, שיתבונן בעניין שהמתגאה דומה ליתוש.

והנה איתא מהרה"ק ר' שמשון מאוסטרפולי זי"ע, שמי שפגשו כלב יאמר: "יש לי תשי"ו עצמות דקדושה כנגד תשי"ו עצמות דקליפה" ועי"ז ינצל, ואמר דמרומז זה בתהלים "כי סבבוני כלבים, עדת מרעים הקיפוני, כארי ידי ורגלי, **אספר כל עצמותי המה יביטו יראו בי**", שעי"ז שיספור עצמותיו ויאמר שיש לו תשי"ו עצמות דקדושה ינצל מן הכלבים המרעים שמקיפים אותו.

והנה תשי"ו הוא מניין **יתוש**. חזי' מהכא שקליפת יתוש שהוא האנוכיות ועצמיות והרהב הוא קליפה גדולה עד מאוד, דאיתא, דיתוש אין לו עצמות כלל, ואפ"ה אמרי' (בכורות נז.) **שבבית הכוסות יש לו קליפות כמניין שישים ריבוא**. ואיתא בכתבי האריז"ל שקליפת יתוש הוא הקליפה הטמאה ביותר שהוא לעומת הקדושה הגדולה ביותר שהוא כללות עם ישראל - שישים ריבוא. והקליפה הקשה הזאת הוא בבית הכוסות שלו, שההמסס שלה מורה על עניין זה שמכניס ואינו מוציא, להורות ששורש הקליפה הוא האנוכיות והעצמיות, וזה הנלמד מפרשתנו לבטל קליפה זו, ולהיות בשפלות וביטול.

ערבי נחל

אמרים ערבים ממאורי החסידות

נערך ונלקט ע"י
הר"ר משה מנחם העכט הי"ו

קבלת היסורין בשמחה

אדם כי יהיה בעור בשרו וגו' והי' בעור בשרו וגו' (ויקרא יג,ב). והוא לכאורא כפל הלשון. וי"ל דהנה ראיתי בס' עיר מקלט הטעם שאסור לקוץ בהרתו, משום שאין להאדם לבעט ביסורין רק יאמר שודאי הוא לו לטובה ולכפרת עון, ע"ש. וזהו אדם כי יהי' בעור בשרו וגו' "**והיה**" **בעור בשרו**, צריך שיהי' לו שמחה בזה, כמו שאמר דהמע"ה כוס ישועות אשא ובשם ד' אקרא וגו' דהיינו לקבל הכל באהבה.

(אך פרי תבואה)

טעם ביאת המכה ותרופתה

והיה בעור בשרו לנגע צרעת (שם). **דנגע** הם אותיות **ענ"ג**, דהיינו שהי' אפשר לו להפך הנגע לענג, אך אם אינו נזהר, אז נעשה נגע צרעת, ואמר הכתוב איך יעשה ויתקן את מעשיו, והובא אל הכהן, דהצדיק גמור נקרא כהן, דהיינו יחבר עצמו לצדיקים, וכו'.

(נועם אלימלך)

כוונת המכה היא הרפואה

ר"ח אייה. הנה נודע דברי **הרבי ר"ב מפרשיסחא זצללה"ה זי"ע**, ר"ת איר - **אני ד' רופאיך**, וכו', כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ד' רופאיך, וחז"ל אמרו (סנהדרין ק"א) וכי מאחר שלא שם, רפואה למה, וחז"ל אמרו שהקדים רפואה למכה, כי מטרת האב הרחמן איננו לייסר ולהכות ח"ו, כי כוונתו רק בתכלית היסורין, והיינו הרפואה, ואין באפשרי להיות הרפואה בלתי היות מכה מקודם, וכו', וזה וכל המחלה אשר שמתי במצרים וכו', כי במצרים היה תכלית כוונתו בהיסורין, אבל לא כן בעדת עם קודש, כי אני ד' רופאיך, כוונתו בהרפואה, והקדים רפואה למכה, וכו', גם הם ימי הרפואה, וכנודע אייר בגימ' אר"ך מלשון ארוכה ומרפא, וגם חכמי הרפואה אומרים שהם ימי הרפואה.

(ישמח ישראל)

שבחן של ישראל מתוך עוונם

והזרתם את בנ"י מטומאתם וגו' (ויקרא טו,לא). למשל איש ישראל נחשב אצלו לעבירה, שלא למד כל היום, הגם שכבר קרא קר"ש שחרית וערבית, ומצער עצמו, ועד"ז אם עשה מצוה בפניות, **וע"ז עצמו צריך ליתן לישראל זר וכתר.**

(זרע קודש)

נחלתי עדותיך

ציונים והערות בהלכה מפי הדומ"ץ הגאון רבי יחזקאל דרברמדיקר שליט"א

נערך ע"י הרה"ג ר' נפתלי מרדכי ראזענבוים שליט"א

קריאת ההלל בר"ח

הנה עומדים אנו כעת בשבת ראש חודש אייר הבעל"ט, וכידוע מצדיקי קמאי [ומרגלא הי' בפי רבה"ק ה'נזר דוד' זי"ע], אייר ר"ת אני ד' רופאיך, ואין זמן ראוי יותר משנה זו שכל בני ישראל עומדים ומייחלים שתהא שנה זו שנת רפואה וישועה לכל אחד בכל מקומות מושבותיהם, וכעת שהזמן גרמא לומר ההלל בשבת קודש זו, מן הראוי לעסוק בדיני הלל בר"ח מקורו ודינו בס"ד. ויהא רעוא שאכן נזכה בקרוב ממש לומר הלל והודאה בעולם הזה ע"י שנזכה כולנו יחד להינצל מן המגיפה הנוראה שיסירו הקב"ה מעלינו ברחמים גדולים, בישועת הכלל והפרט בב"א:

חיובו

נהגו ישראל לקרוא את ההלל בתפילת שחרית אחר חזרת הש"ץ[א], ואין קוראים את ההלל בשלימותו אלא מדלגים בו פרקי 'לא לנו' ו'אהבתי', כדי להראות בזה שאינו אלא מנהג שנהגו בו, ומי שלא אמרו אינו עובר על לאו דלא תסור בזה[ב]. ויש אומרים, שחיובו גמור הוא לקרותו, ומי שלא אמרו מחמת עצלות וכדומה, עובר על לאו דלא תסור, אלא דמעיקרא היתה תקנת חז"ל שיהיה בגדר מנהג[ג]:

ומצוה מן המובחר לומר את ההלל בנעימה, לקיים מה שנאמר, גדלו לה' אתי ונרוממה שמו יחדיו (תהלים לד, ד)[ד]. ואמר הקב"ה לישראל, השמיעני את קולך, זה קריאת ההלל בנועם, שבשעה שישראל קוראים את ההלל, מיד קולם עולה למרום[ה]:

פרטי דינים בהלל

כל היום כשר לקריאת ההלל מעמוד השחר עד בין השמשות[ו], ולכתחילה לא יקראו אותו קודם הנץ החמה, לפי שעדיין הוא כלילה בעיני הבריות. ואם עבר וקרא, יצא[ז]. אבל לא בלילה. ואם נזכר אחר שקיעת החמה [תלוי במחלוקת ר"ת והגאונים] שעדיין לא אמר הלל, יאמר את כל ההלל בלי ברכה כבכל המצות שזמנם ביום, שבבין השמשות עושה את המצוה בלי ברכה[ח]. ולכן אם אין לו מספיק זמן לפני השקיעה לומר הלל ולהתפלל תפלת מנחה, יקרא את ההלל, כיון דתפילת מנחה אפשר להשלימו אחר השקיעה, ואילו הלל אין לו לברך אחר השקיעה, כיון דספק לילה הוא. [והיינו בימים שגומרים בהם את ההלל, אבל בימים שאין גומרים את ההלל צ"ע לדינא]:

מצוה לקרוא את הלל בעמידה[ט], לפי שההלל עדות שבחו של מקום ונפלאותיו ונסים שעשה לנו ומצות עדות בעמידה[י]. ולכן יש להחמיר לכתחילה שלא לסמוך עצמו על שום דבר כמו בשמו"ע שאם יינטל אותו דבר יפול מיד[יא]. ומ"מ בדיעבד אפילו אם קרא מיושב יצא[יב]:

יש אומרים, שבימים שאין גומרים את ההלל, אין מברכין עליו[יג]. ולהלכה נוהגין האשכנזים לברך[יד], [חוץ מהאשכנזים שעלו בעליה המפורסמת לאר"י]. ובכדי שלא ליכנס בספק זו כלל, יזהר כל אדם להקדים לבוא לבית המדרש בראש חודש, בכדי שיוכל להתפלל עם הציבור ולקרוא עמהם הלל[טו], כדי שיוכל לברך עם הציבור[טז] לרוב הפוסקים[יז] ולא יכנס לחשש ברכה לבטלה לשיטת הסוברים שאין מברכין ביחיד[יח]:

מי שאיחר לבוא וכשבא שמע שהציבור אוחזין בהלל, יקרא גם הוא עמהם כדי שיקרא עם הציבור[יט]. ואפילו אם עומד באמצע פסוקי דזמרה יפסיק באמצע לקרות עם הציבור, דלא גרע ממזמורים שמוסיפין בשבת. אמנם לא יברך לא בתחילה ולא בסוף, כי ברכת ברוך שאמר וישתבח הוא גם פסוקי דזמרה של ההלל[כ], וכ"ז כדי שלא יברך לכתחילה ביחיד[כא]. [וכל זה אינו אלא בימים שאין גומרים את הלל, אבל בימים שגומרים אסור להפסיק באמצע פסוקי דזמרה, כדי שלא יפסיד הברכה[כב]]:

יש אומרים, דקריאת ההלל מקומו בתפילת שחרית דוקא, ולכן אסור לטעום קודם קריאת ההלל, אמנם מי שחלש לבו מותה, ואין להחמיר אפילו ממידת חסידות[כג]. ויש מחמירים עוד, שהוא חלק מתפילת שחרית, ולכן לא יצא ידי חובת התפילה כל זמן שלא קרא את ההלל. ולדבריו אסור להפסיק כלל בין בדיבור בין באכילה בין שמו"ע להלל[כד]. ויש חולקים ע"ז[כה]. ויש אומרים, דאין מקומו בתפילת שחרית דייקא, אלא חז"ל קבעוה בתפילה קודם קדיש תתקבל[כו]:

מי שקורא את ההלל ביחיד, או שנתאחר בהלל שעם הציבור, לכתחילה יאמר לב' אנשים 'הודו' ו'יאמרו נא', ויענו אחריו הודו כמו בליל פסח, אבל לא יאמרו 'יאמר נא ויאמרו נא' לא הודו לבד[כז]. ומ"מ אין זה אלא לכתחילה, ובדיעבד מותר לומר לעצמו, ואין חיוב לחזור אחר ב' אנשים[כח]:

א. ורמז רמזו בו, כתב בשבלי הלקט בשם הגאונים, מניין שאומרים הלל בר"ח, מצינו שרמז דוד בתהלים הללויה הללו אל בקדשו, י"ב פעמים הללו כנגד י"ב חדשים. ולפיכך אנו כופלים כל הנשמה, על שנה מעוברת שיהא לה י"ג חדשים, ועל חדש ב' ימים, (בית יוסף סימן תכב סעיף ד' ד"ה וקורין). **והחיד"א** כתב לרמז, דהנה **ראשון ה'וא ל'כם ל'חדשי השנה** (שמות יב, א), **ר"ת הלל**, רמז לומר הלל בראש חודש (חומת אנ"ך פרשת בא).

עוד טעם כתב **הערוך השלחן** (סעיף ו) וז"ל, ועיקר הטעם נראה, לפי שבחידוש הלבנה נראה רמז למצבינו, כמו שאומרים בברכת הלבנה. לכן חשבינן זה לקצת ישועה, והנהיגו בהלל:

ב. תענית (כה:), **בית יוסף** (סימן תכב סעיף ב):

ג. **חידושי מרן רי"ז הלוי על הרמב"ם** (ברכות פרק יא הלכה טז) בדעת הרמב"ם (ד"ה והנראה לומר):

ד. **טור** (סימן תעג):

ה. שיר השירים רבה (ב, ז).

וכה כתב הרה"ג ר' **חיים פאלאג'י זי"ע** (כף החיים סימן לג סעיף טז) וז"ל, **מנהג רע הוקבע בכמה מקומות, דאומרים הלל במרוצה כבלע את הקודש, הרצים יצאו דחופים, ועד מהרה ירוץ דברו, כל כי האי, העדר טוב ממציאותו, וכבר נתקן בראש חודש בדילוג, וראוי היה שיעשו עוד דילוג אחר, ולא יאמרו בריצת שפתים תבלעמו אר"ש, כי על כן השליח ציבור לא ישמע לקול מלחשים, אלא יאמר בשפה ברורה ובנעימה, בשובה ונחת, וריוח תשימו, ותנח התיב"ה**, עכ"ל:

ו. **ביאור הלכה** (ד"ה וקורין):

ז. **שו"ע הרב** (שם):

ח. הנה בשו"ע הרב (סימן תפח סעיף ג) כתב דזמנה עד צאת הכוכבים. וצ"ע מנין לו זאת לברך בזמן בין השמשות כיון דספק יום ולילה הוא. וי"ל דלא נחית הרב לפלוגי בזה כ"כ, אלא עיקר הנידון הוא לומר שבלילה אין לקרוא כלל ההלל. או י"ל, עפ"י מה שכתב מש"כ (בסדר הכנסת שבת) שאין למחות ביד המקילים להתפלל מנחה אחר השקיעה, י"ל דה"ה כאן:

ט. **שו"ע** (סעיף ז):

י. **משנה ברורה** (ס"ק כח).

וכתב עוד רמז, וכן כתוב בהלל, הללו עבדי ד' שעומדים וכו', ע"כ:

יא. הכרעת **הביאור הלכה** (ד"ה מעומד):

יב. **פרי מגדים** (משבצות זהב ס"ק ד), **משנה ברורה** (שם):

יג. **שו"ע** (סעיף ב):

יד. **רמ"א** (שם):

טו. **יסוד ושורש העבודה** (שער תשיעי):

טז. **רמ"א** (שם):

יז. **משנה ברורה** (ס"ק טו):

יח. **ערוך השלחן** (סעיף ח):

יט. **מגן אברהם** (ס"ק ו) בשם **הלחם חמודות, משנה ברורה** (שם):

כ. **מגן אברהם** (שם), **משנה ברורה** (שם):

כא. **ערוך השלחן** (שם):

כב. **מגן אברהם** (שם), **משנה ברורה** (שם):

כג. **ביאור הלכה** (ד"ה וקורין) בשם **שו"ת שאילת יעב"ץ** (סימן מ):

כד. **שו"ת מהרש"ם** (סימן א):

כה. שו"ת **אגרות משה** (או"ח חלק ג סימן ע):

כו. **שו"ע הרב** (סימן קלא סעיף ה):

כז. **רמ"א** (סעיף ב):

כח. **משנה ברורה** (ס"ק יח):

חלוקי הנחל

המשך מעמוד ב' <<<

וכיון שכבר נכשלו במצרים באכילת שרצים רבות בשנים, עסק הקב"ה להעלותם מאותם נזקים והשפעות הרעות שעשו אותם אכילות. ומובא ברמב"ם שאם רוצים לתקן דברים רעים צריך ללכת באופן קיצוני לצד השני בתחילה, ורק אח"כ לחזור לדרך הממוצע כרגיל. ולכן היו צריכים לעשות הרבה פעולות קיצוניות לנקות עצמם ולהעלות גופם ע"י האכילות הקדושות של ליל הסדר כנ"ל. ותוספת הקדושה שבאותם שיירי מצוה שנעשה ע"י חביבות המצוות שלהם, **היה כח עצום נוסף להעלותם ולזככם!** ולכן עשה ה' את הנס הנורא שיספיקו אותם שיירים לשישים ואחד סעודות קדושות!

ועפ"ז ג"כ נבין בתוספת הבנה מדוע לא נאסרו במצוות השבת במרה דוקא איסור תחומין ואיסור הוצאה מרשות לרשות, כיון שצריכים לזככם ולטהרם ולהכינם לקה"ת ושיתוקן ויתעלה גופם לקדושת בני ישראל! לכן היו צריכים להמשיך להתקדש באכילת השישים ואחד קדושות של סעודות חביבות המצוות. עד שהגיע השלב שהקב"ה כדי לזכך את בנ"י פותח במיוחד את הרקיע שנקרא שחקים, והכין לבנ"י **"לחם אבירים"** - מאכל קדוש של מלאכים! וכך יאכלו את המן ארבעים שנה יום אחר יום כנגד מה שאכלו שרצים במצרים, עד שבסוף הארבעים שנה שגופם חזר לגמרי לקדושת גוף ישראל, עד שנעשה בטבע היהודי שלא רק שאינו מתאוה כבר לשרצים, אלא שמאוס עליו מאכלות אסורות. וכמובא ג"כ בילקוט שמעוני פ' קדושים **שנעשה מצד טבע היהודי להבדל משרצים, ומאוסים הם עליו!** ואומר המהרש"ק שזה הפירוש "חייב אדם לראות א"ע כאילו הוא יצא ממצרים" שכמו בסיום יציאת מצרים שהיה בסוף ארבעים שנה והמ"ב מסעות, תהליך ארוך לתקן נזקי השרצים, ובוודאי שאחרי כזה עבודת הזיכוך אין יהודי שיקלקל בגופו במאכלות האסורות, כך כ"א חייב לראות א"ע שיצא ממצרים, וישמור על גופו. ואזי יכלו ישראל לחזור כבר לדרך הממוצע, **שגם בעצם אכילת מאכלים כשרים רגילים מקיימים לשיטת המהרש"ק והחת"ס מצוות עשה.** ולכן פותחת התורה בתחילה ב"וזאת החיה אשר תאכלו" ורק אח"כ במה שאסור לאכול, ובחת"ס איתא שאותו חטא יש ב**'אי אכילת דברים כשרים'** כמו באכילת האסורים!

כי זה רצון הקב"ה שיהודי יבריא גופו, ולכן ברא בריות טובות להנות בהם בני אדם! ובמהרש"ק אומר שלכן כתוב בתורה "לאמר אליהם", שעניין זה לא יכלו משה ואהרון לגודל זיכוכם להשיג, והיו צריכים לומר להם במיוחד, שהקב"ה נהנה בזה שטוב ליהודי. ולכן אומר המהרש"ק בזה שאוכלים כשר ונמנעים מאיסורים, ובפרט כאשר בודק במאכלים אם כשרים הם או לא, בזה גם **לרמב"ם והשו"ע וספר החינוך** מקיים מ"ע! ונעשה היהודי מעולה ג"כ בגופו ועבור זה לבד כבר היה כדאי כל יציאת מצרים כמובא ברש"י פר' שמיני.

ועתה נחזור לדברי השפ"א במדרש ויק"ר הנ"ל. לאחר שראינו מהו שלימות הגוף של יהודי, אזי הפשט בפסוק בחבקוק **"איום ונורא הוא"** שקאי על גוף של יהודי, שהוא איום ונורא. ודווקא בגלל מעלתו הנוראית אינו סובל שום פגם, ולכן כל ענין של טומאה וחטא הנשמה שבו דוחה הזוהמא והטומאה שיצא מחוץ, **בצורה של צרעת**, כדי שישאר הגוף בפנימיות בטהרתו ובנקיונו!

ב. רבן גמליאל בנו של רבי הודה הנשיא ואומר יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ שיגיעת שניהם משכחת עון. בפשטות הכונה שע"י שהוא טרוד בפרנסה, וכל רגע פנוי הוא יושב ולומד, ממילא לא יהי' לו זמן לעשות עבירות. וזהו "משכחת עון" ששוכחים מלחטוא.

ובדרך רמז אפשר לפרש "משכחת עון" מלשון "דק ואשכח". דהיינו שע"י שהוא עוסק בתורה ולומד פרטי הלכותיה. והוא גם עוסק בדרך ארץ, במשא ומתן בין אדם לחבירו, וכדו', ממילא יש לו הזדמנות לשלב את ההלכות בתוך חיי המעשה. שבכל פרט מחייו הוא מוצא פרטי הלכות שונות, להיות נשמר מאיסורים שונים. והוא מוצא בין השאר גם הנהגות שונות שהם בגדר חטא, שעליו לתקן וזהו "משכחת עון" שמוצא את העון שעליו לתקן.

וכל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטלה וגוררת עון. אפשר לפרש שהכונה למלאכת קודש בעבודת השי"ת. שהלומד תורה צריך להוסיף בה מלאכה, לעמול ולהתייגע כדי לקיים את כל מה שלמד. ואם אין עמה מלאכה, אזי סופה בטילה, וכמו שפירש בהרע"ב במשנה "כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת וכל שחכמתו קודמת ליראת חטאו אין חכמתו מתקיימת" שאם כשהולך ללמוד ואומר בלבו אלמד כדי שאהי' ירא חטא, אז חכמתו מביאה אותו למה שלבו חפץ והוא נהנה בה וממילא היא מתקיימת. אבל אם אינו לומד מתוך מחשבת יראת חטא, אזי מתוך שהיא מונעת אותו מללכת אחרי שרירות לבו, הוא קץ בה ומואסה ומניחה. וז"ש כאן שאם אין עם התורה מלאכה דהיינו יגיעה לקיים כל מה שלומד, אזי סופה בטילה רח"ל, כי רואה שאין התורה מביאה אותו למחוז חפצו.[א]

ואל תאמר לכשאפנה אשנה שמא לא תפנה. כאשר האדם ממתין שיתפנה מטרדותיו כדי שיוכל ללמוד בלי שום הפרעות. הנה היצר הרע עומד ומרבה עליו טרדות ובלבולים עד אין שיעור כדי שלא יוכל להתפנות ללימוד התורה.

אבל אם האדם מתאמץ בכל כוחו, ולמרות כל הטרדות הוא מוצא זמן ללמוד, והוא מראה ליצר הרע ששום טרדה שבעולם לא יוכל לבטלו מלימודו. אזי היצה"ר רואה שמלאכתו לא תצלח, ואדרבא ככל שהוא מטרידו, הוא מתגבר יותר, ולפי גודל היגיעה כך גודל ערכה ורבוי שכרה. וכמ"ש לפום צערא אגרא ממילא הוא פוסק מלהטרידו. ואז מוצא זמן בשופי ללמוד מתוך הרחבת הדעת.

וע"ד זה פרשנו את דברי המשנה "אם בטלת מן התורה יש לך בטלים הרבה כנגדך", שאם האדם מתפתה ומתרפה מלימוד התורה מחמת הביטולים הרבה כנגדו. אבל אם יעמוד כצור חלמיש ולא יוותר ולא יתבטל מלימודו, אז יפסקו הטרדות והביטולים.

שמא לא תפנה. ידוע מה שפרשו בזה המפרשים (דמה לי שאומרים כן בשם הגר"א ז"ל) "שמא לא תפנה" שמא אתה מאותם שנגזר עליהם מן ה שמים ללמוד דוקא במצב כזה של "לא תפנה". שישנם נפשות שנשלחו לעולם לתקן את נפשם ע"י שילמדו במצב של טרדות הלב והמח, ובכח עצום יתנתקו מן הטרדה כפי שאפשר להם, וילמדו במצב זה דייקא. ומה לו להמתין ללמוד כשיפנה והרי כל תיקון נפשו הוא דוקא ללמוד ב"לא תפנה דיקא מצבים".

שהרי כל אדם ואדם דנים אותו בשמים לפי מדריגתו ומצבו, ישנם בני אדם שדבר זה לא נחשב עבורם לחטא ופגם, וישנם בני אדם שעל אותו ענין יענשו בעונש חמור ביותר. שהרי הקב"ה מדקדק עם הצדיקים כחוט השערה. ויש כמה בחינות ודרגות וענינים הטמירים מדעת האדם והגלו רק לפי א-ל תמים דעות, שלפיו האדם נידון. וכאשר רואה האדם שמזמנים לו מן השמים סוג עבודת השי"ת הבא בקושי רב, עליו לדון בנפשו שיתכן שלמען מטרה זו בלבד ירדה נשמתו לעולם, ולא יחמיץ את ההזדמנות שבאה לפניו.[ב]

ב. רַבָּן גַּמְלִיאֵל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא אוֹמֵר: יָפֶה תַלְמוּד תּוֹרָה עִם דֶּרֶךְ אֶרֶץ, שֶׁיְּגִיעַת שְׁנֵיהֶם מְשַׁכַּחַת עָוֹן. וְכָל תּוֹרָה שֶׁאֵין עִמָּהּ מְלָאכָה, סוֹפָהּ בְּטֵלָה וְגוֹרֶרֶת עָוֹן. וְכָל הָעֲמֵלִים עִם הַצִּבּוּר, יִהְיוּ עֲמֵלִים עִמָּהֶם לְשֵׁם שָׁמַיִם, שֶׁזְّכוּת אֲבוֹתָם מְסַיַּעְתָּן וְצִדְקָתָם עוֹמֶדֶת לָעַד. וְאַתֶּם, מַעֲלֶה אֲנִי עֲלֵיכֶם שָׂכָר הַרְבֵּה כְּאִלּוּ עֲשִׂיתֶם:

ד. הוּא הָיָה אוֹמֵר: עֲשֵׂה רְצוֹנוֹ כִּרְצוֹנֶךָ, כְּדֵי שֶׁיַּעֲשֶׂה רְצוֹנְךָ כִּרְצוֹנוֹ. בַּטֵּל רְצוֹנְךָ מִפְּנֵי רְצוֹנוֹ, כְּדֵי שֶׁיְּבַטֵּל רְצוֹן אֲחֵרִים מִפְּנֵי רְצוֹנֶךָ. הִלֵּל אוֹמֵר: אַל תִּפְרוֹשׁ מִן הַצִּבּוּר, וְאַל תַּאֲמִן בְּעַצְמְךָ עַד יוֹם מוֹתֶךָ, וְאַל תָּדִין אֶת חֲבֵרְךָ עַד שֶׁתַּגִּיעַ לִמְקוֹמוֹ, וְאַל תֹּאמַר דָּבָר שֶׁאִי אֶפְשָׁר לִשְׁמוֹעַ שֶׁסּוֹפוֹ לְהִשָּׁמַע. וְאַל תֹּאמַר לְכְשֶׁאֶפְנֶה אֶשְׁנֶה, שֶׁמָּא לֹא תִּפְנֶה:

מעשי אבות

א. וסיפר רבינו: ועובדא הוי אצל **דו"ז הרה"ק רבי מאיר מפרימשלאן זי"ע,** שפעם אחת רצה **הגאון ר' יוסף שאול נתנזון אבד"ק לעמברג זצ"ל** לתהות על קנקנו, וקודם שנכנס אמר בלבו, אם כשאכנס אראנו יושב ולומד א"כ יש בו ממש, ואין צדק בטענת המתנגדים עליו. אבל אם לא ימצאני ללמוד, א"כ צדקו המתנגדים.

וכשנכנס ראה הרבי ר' מאירל' מהלך בחדרו אנה ואנה. לפי גירסא אחת פנה אליו הרה"ק ואמר לו "**מאיר לערנט טאקי נישט איצער, אבער אפילו אזוי האט מאיר אין זין ג-א-ט**" (מאיר אמנם אינו לומד כעת, אולם גם עתה מאיר חושב ודבוק בהשי"ת), ולפי גירסא אחרת פנה הרה"ק אל הגאון ואמר לו "לעמרגער רב, יש לי שאלה אליכם, איתא בגמרא ברכות (יט.) אם ראית תלמיד חכם שעבר עבירה בלילה אל תהרהר אחריו, שמא עשה תשובה, ומסיק דודאי עשה תשובה. וקשה להבין וכי איזה תלמיד חכם שהגמרא קוראתו "תלמיד חכם" יעבור עבירה, ועוד לנגד עיניך", ולא ענה אותו השואל ומשיב דבר, ויען הרה"ק ויאמר "**מורי ורבי הקדוש מקרעמניץ זי"ע,** קודם לימודו כשהיה פותח את הגמרא ללמוד, הי' מתאנח ואומר אוי ווי, שמא אני מאותם שעליהם אומר דוד המלך ע"ה בתהלים (נ, טז) ולרשע אמר אלוקים מה לך לספר חוקי, והי' מהרהר בתשובה, ומתחיל ללמוד. הנה הרבי שלי היה די לו בזמן מועט קודם הלימוד להרהר בתשובה, אבל מאיר אינו מסוגל לעשות תשובה במהרה כל כך, על כן זה לוקח לו יותר זמן. וזהו כונת הגמרא "**אם ראית תלמיד חכם שעבר עבירה**" דהיינו שלא למד את לימודו כפי שתלמיד חכם צריך ללמוד, "**אל תהרהר אחריו**" בלבבך לומר שעובר על איסור ביטול תורה "**דודאי עשה תשובה**", כלומר שהרהר אז בתשובה קודם לימודו, ותיכף יש ללמוד. וי"ל שעל זה הזהיר התנא, שכל תורה שלא יוקדם אליה המחשבה של תשובה, שהולכים ללמוד על מנת לקיים כל פרט ופרט ממצות השי"ת סופה בטילה וגוררת עון. רק צריך לשבת ללמוד מתוך מחשבה ויראת שמים, על מנת לקיים.

ב. וסיפר רבינו סיפור מענין תיקון נפש האדם לפי מדריגת נפשו: בעל "**המקדש מלך**" הפליג פעם בים, ובערב שבת עגנה הספינה אצל אי אחד, והודיעו ליושבי הספינה שאפשר להם לרדת אל האי למנוחה קצרה, עד שיתקעו בחצוצרה, בעל המקדש מלך ירד עם כל נוסעי הספינה, והחל להתהלך באי אחוז בשרעפיו. ומרוב שהי' שקוע ברעיוניו לא שמי את קול התקיעה, וכשהתעורר ממחשבותיו הבחין שכל יושבי הספינה כבר ירדו מן האי, והספינה הפליגה כבר לדרכה. **המקדש** מלך נעמד לבקש מהשי"ת שישלח לו ישועתו באי השומם הזה, ונתחזק בבטחון בצור העולמים, לפתע הגיע אליו נשר ענק בעל כנפיים, ויפרוש את כנפיו למרגלותיו. המקדש מלך הבין שנשר זה נשלח להביאו למקום חפצו, ויעל המקדש מלך על הנשר, והנשר התרומם והגביה עוף, וריחף עמו במרומים, עד שהגיעו אל ארמון ששכן בלב הישימון. אז הנמיך הנשר ושכן בסמוך לארמון.

ה"מקדש מלך" ירד מהנשר וכנכס אל הארמון, והנה רואה הוא בית גדול מלא חדרים, אלא שאין בו איש, הי' שם מקוה לטבול בה, מטה שלחן ומנורה וכל צרכי שבת, הלך המקדש מלך להכין עצמו לקבל את השבת, כיון שהגיע עת התפילה, שמע מאחורי הדלת הסגורה, שמגיעים אנשים לתפלה, וכיון שנמנע בעדו מלהכנס, התפלל עמהם מאחורי הדלת, והרגיש נעימות ודביקות שלא הרגיש מעולם. אחרי התפלה מצא שלחן ערוך עם כל מיני מטעמים, וסעד סעודת שבת כראוי וכיאות, למחרת השכים ושמע שוב שבחדר הסגור מתפללים שחרית, ונעמד אף הוא להתפלל עמהם, בקריאת התורה שמע שקורין לתורה, את שבעת הרועים, אהרן בן עמרם הכהן לכהן, משה בן עמרם הלוי ללוי, וכו', אחרי התפלה הי' שוב השלחן ערוך עם כל טוב, אחר כך נח מעט, ושוב למד, אח"כ התפללו מנחה, וסעודה שלישית, כך עברה עליו כל השבת בהתרוממות הרוח. לאחר ברכת המזון , נפלה עליו תרדמה, ויחלום והנה הוא ניצב לפני בית של מעלה, ומביאים לדון את כל נשמות הנפטרים שנלב"ע בשבת קודש. והנה מביאים לדון נשמת זקן אחד מעיה"ק צפת והיתה הנשמה צחה וטהורה מכל נדנוד חטא ועון וגדושה במצוות ומעשים טובים. ונהרו פני כולם, ויצא דינו לגן עדן, לפתע הגיע איזה רוח שחור, וצעק עצרו, עצרו, יש לי מה לומר לחובתו, וסיפר שבשבת אחת רצה גוי אחד לקנות דבר אצלו, ואותו זקן לא הסכים בשום אופן, אבל הגוי הניח המעות בעל כורחו ולקח החפץ והלך לו, ואע"פ שהי' זה באונס. אבל כיון שלמעשה נעשה בחנותו בשבת מקח וממכר, אין לנקותו בלא כלום. ומאחר שהקב"ה מדקדק עם הצדיקים כחוט השערה, פסקו לו שבעה שנים להיות נע ונד עד שיגיע לתיקונו. המקדש מלך בשמעו זאת נתפלץ לבו מרוב צער, על נפש נקי וצדיק שיצטרך לסבול שבעה שנים נע ונד, על ענין דק כל כך, ויקרא במר לבו "נפשי תחת נפשו". ונתקבלו דבריו בבית דין של מעלה ומיד פטרו את אותו זקן לגן עדן. וכשחזרו לדון בדינו של המקדש מלך שהסכים לסבול תחת אותו זקן, מיד בא המלאך הטוב שנברא זה עתה ממסירות נפשו של המקדש מלך בהסכימו להיות נפשו תחת נפש אותו זקן מצפת, והמליץ בעדו שסוף כל סוף לא הוא זה שחטא, ולא יתכן שהוא יצטרך לסבול כל כך על מה שלא עשה, אלא שפטור בלא כלום אי אפשר, על כן פסקו לו "יום לשנה", ויצא ידי חובתו בשבעה ימים "נע ונד". והיות ולאותו זקן היו שבעה בנים, על כן יישן המקדש מלך אצל כל אחד מהם לילה אחת.

לפתע התעורר המקדש מלך וימצא את עצמו באמצע היער, ובלא ארמון וכו', וירא מרחוק והנה מגיעים בני אדם עם עששיות דולקות, וכשנתקרבו ראה שחוזרים מלויה שהובילו נפטר אחד לקבורה. **וישאל** לאמר מי הוא הנפטר, ויאמרו זהו צדיק אחד זקן בן שמונים שנה מעיר הקודש צפת, ושבעת בני הזקן התחילו מריבים ביניכם מי יזכה לארח את המקדש מלך בתוך ביתו, ויען אותם המקדש מלך אל נא אחי תהא מריבה ביניכם, אני אישן אצל כל אחד ואחד מכם לילה אחת, כפי שפסקו לי בבית דין של מעלה, וכך הוה.

ורואים מסיפור זה איך שהקב"ה מדקדק עם כל אחד לפי נכות נפשו, ובודאי מן השמים סבבו שיגיע שם המקדש מלך ויפדה את הזקן מעונשו, אך על כל פנים רואים איך שעל כל דבר יביאך אלקים במשפט, כל אחד לפי מדריגתו. וממילא כשרואה אחד שמזמנים לו מניעות שונות ואי אפשר לו להפנות לתלמודו. עליו לדעת שיתכן שזהו כל תיקון נפשו בזה העולם, לחטוף כל רגע ללימוד התורה בתוך המצב של "**לא תפנה**".

יעמדו על הברכה מצדיקי הרבים
שהרימו תרומתם להוצאת הגליון

מזלא טבא וגדיא יאה

הנו לשגר בזה בברת מזל טוב חמה ולבבית,
קדם ידידנו העומד לימינו בכל עת רחים ומוקיר
רבנן ותלמידיהון, וידיו רב לו להרבות צדקה וחסד
וזכוי הרבים

הר"ר אשר מאיר ברכר הי"ו
בעלי בית הדפוס "דפוס שווה"

לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בנו למזל טוב
ונברכו שיזכה להכניסו בבריתו של א"א בעתו ובזמנו, ולגדלו
לתורה ולחופה ולמעש"ט מתוך בריות גופא ונהורא מעליא, וכן
שמיא ישפיעון במידה גדושה ומדידה טובה ומכופלת בכט"ס
כעתירת המערכת

הגליון נדפס בחסות **דפוס שווה** לברכה והצלחה בכל הענינים • רח' השלושה 30 ב"ב • 03-6579999